AUI, secţiunea III e, Lingvistică, tomul LII, 2006

Interviul - conflict şi negociere – O perspectivă integrativă –

de
ALEXANDRU SAVITESCU

Both the reporter and the interviewed are playing particular roles in this specific conversational form that we use to call "the interview". During interview, "actors" try to manage better placements for them and, by this, to gain recognition in the eyes of the so-called "invisible participant" – the audience. In this paper I'll try to explain, using pragma-linguistic theories, how locutors manage conflicts and how they negociate – briefly, how they interact.

I. Forme ale comunicării

I.1 Interdependenţa formelor de comunicare

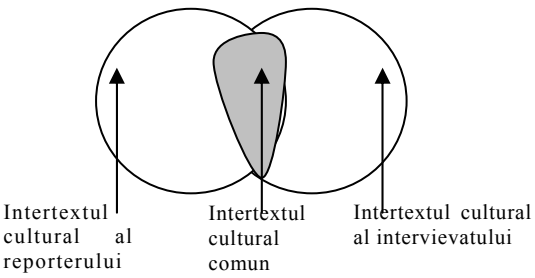
În majoritatea situaţiilor comunicaţionale, nu putem vorbi numai despre un anume tip de comunicare. Comunicarea intrapersonală influenţează decisiv atitudinea şi reacţia emiţătorului în raport cu ceilalţi. Dialogul cu sine însuşi, cum este catalogat îndeosebi de psihologi, reprezintă, în fapt, lărgirea sferei informaţiilor locutorului, pe baza schimbului de informaţii cu alteritatea. Un exemplu ilustrativ îl oferă Erwin Goffman: pentru a se considera „frumoasă", o fată trebuie să obţină de la partenerii de dialog mesaje care să îi confirme acest lucru (nu este, se subînţelege, suficientă constatarea despre sine: „sînt frumoasă"). În comunicarea interpersonală, raportarea la sine capătă, astfel, o dimensiune esenţială. Acelaşi lucru îl putem însă, spune, şi în cazul comunicării de grup sau în cel al comunicării publice ori de masă; un locutor responsabil îşi va adapta întotdeauna discursul în funcţie de reacţiile auditoriului, la fel cum o instituţie media sau de oricare alt fel se va prezenta pe sine printr-un discurs adecvat, ţinînd cont de imaginea pe care o are în ochii publicului.

Interdependenţa formelor de comunicare are relevanţă foarte mare în cazul studiului de faţă. Interviul de presă, ca gen publicistic, este o formă particulară a conversaţiei. Conversaţia se constituie, la rîndul său, într-un model de bază al comunicării interpersonale. În acelaşi timp, însă, rezultatul schimbului de mesaje dintre actorii unui interviu este valorificat în planul comunicării de masă. Poziţionarea reporterului şi a intervievatului în cîmpul comunicării are, astfel, efecte directe asupra poziţionării lor în imaginea publică. Produsul mediatic este, precum în cazul conversaţiei, „*rezultat al interacţiunii unor indivizi care au obiective conversaţionale diferite şi adesea interese divergente*" (Levinson 1983: 294). Cei doi participanţi sînt pe deplin conştienţi de existenţa unui al treilea participant, „pasiv", care nu intervine, dar care analizează, în final, rezultatul interacţiunii. Vom încerca, de altfel, să analizăm, în studiul de faţă, modalităţile

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

prin care participanţii la proces încearcă să se poziţioneze cît mai bine şi eficient în ochii publicului.

Interviul este, în fapt, rezultatul unei tranzacţii de mesaje între participanţi, în cadrul unui proces de comunicare în care emiţătorul şi receptorul au roluri prestabilite. „Regula jocului" este cunoscută dinainte de locutori: reporterul este cel care întreabă, repondentul este persoana intervievată. Ca în cazul oricărei forme de comunicare, schimbul de mesaje nu ar avea loc dacă participanţii nu ar împărtăşi un bagaj cultural comun, prin aceasta înţelegînd, în primul rînd, codul lingvistic şi, în al doilea rînd, tot ceea ce ţine de valorile comune celor doi. Schimburile de mesaje nu pot avea loc cu succes dacă participanţii nu împărtăşesc valori comune, prin valori înţelegînd, în cazul de faţă, toate informaţiile obţinute prin raportare la contextul socio-cultural în care cei doi se manifestă (de la educaţie, la şcoală, familie, instituţii, mass-media, grupuri sociale ş.a.m.d.).

Succesul unui interviu nu depinde, însă, doar de împărtăşirea unor valori comune, generale; acest fapt are doar rolul de a face posibil schimbul de mesaje între participanţi. Reporterul sau intervievatorul trebuie să cunoască cît mai multe despre intervievatul său. Documentarea reprezintă, astfel, o condiţie esenţială pentru ca reporterul să-şi poată exercita, cu cît mai puţine sincope, rolul de control asupra conversaţiei.

Prin documentare înţelegem strîngerea de informaţii complexe, de la datele biografice, la declaraţii de presă ale celui intervievat, de la alte interviuri, la elemente obţinute prin intervievarea unor cunoscuţi ai celui în cauză. Altfel spus, documentarea ajută intervievatorul la a-şi forma o imagine despre alteritate, nu prin apartenenţa la grupul căruia îi aparţine, ci pe diferenţierea de acesta. Spre exemplu, dacă un reporter are de realizat un interviu cu un politician, nu se va documenta despre politicieni, în general, ci despre acel politician cu care urmează să realizeze interviul. Documentarea pentru un interviu cu preşedintele Statelor Unite ale Americii nu are cum să ducă la elaborarea unei strategii similare cu aceea realizată în urma strîngerii de informaţii pentru o conversaţie cu prim-ministrul României.

Din perspectiva celui intervievat, este, iarăşi, esenţială documentarea. De multe ori, mai ales în cazul politicienilor de la nivel înalt, documentarea seamănă

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

foarte mult cu aceea a reporterului. Însă, în majoritatea cazurilor, cel intervievat nu va încerca să-şi formeze o imagine despre reporter, cît despre instituţia unde acesta lucrează (excepţie fac cazurile reporterilor foarte cunoscuţi, a căror notorietate derivă tocmai din stilul de a invervieva – cazul lui Eugen Istodor, de la săptămînalul Academia Caţavencu, sau al unor cunoscuţi realizatori de talk-show-uri televizate, cum este Robert Turcescu, la Realitatea TV). Drept dovadă, nu de puţine ori, atunci cînd reporterul îl pune într-o postură delicată pe intervievat, cel din urmă îşă trădează iritarea prin formule de genul „Voi, ăştia de la Evenimentul zilei, aveţi o problemă cu PSD-ul" (Marian Oprişan, într-un interviu din 12 decembrie 2004, în „Evenimentul zilei").

I.2 Mărci ale interacţiunii. Comuniunea fatică

Dintre definiţiile date interviului, cea mai relevantă este următoarea: „*Interviul – acea conversaţie planificată şi controlată între două sau mai multe persoane şi care are un anumit scop, cel puţin pentru unul din participanţi, şi în cursul căreia ambele părţi vorbesc şi se ascultă pe rînd*" (Cernicova 1997). Unul dintre elementele care caracterizează elocvent acest tip de conversaţie, ca formă a comunicării interpersonale, este interacţionalitatea. Astfel, fiecare participant este, succesiv, emiţător şi receptor, mesajele transmise de la unul la celălalt influenţînd dinamica conversaţiei. Teoria în cauză a fost denumită teoria ping-pong-ului: „*răspunsul receptorului orientează codajul emiţătorului, permiţîndu-i acestuia să realizeze un control mai bun al comunicării*" (Ionescu-Ruxăndoiu 1999). Astfel, putem spune că interviul este rezultat al interacţiunii dintre participanţi, depinzînd, ca toate formele de comunicare, în mod esenţial de context şi creînd, la rîndul său, context (intervievatorul se adaptează contextului „din teren").

Nu de puţine ori, ceea ce relevă documentarea nu concordă, în final, în totalitate cu ceea ce relevă interviul. Astfel, spre exemplu, într-un interviu al subsemnatului, realizat cu profesorul Nicolae Manolescu, regăsim următorul pasaj:

REPORTER: Avînd în vedere că sînteţi înainte de toate profesor universitar, credeţi că reatragerea tinerilor spre cultură se poate face numai prin compromisuri de genul manualelor alternative apărute în şcoli, în ultimii ani?

NICOLAE MANOLESCU: Eu nu văd de ce într-un manual nu s-ar spune că Andreea Esca are buze senzuale, pentru că în fond manualul se adresează unor copii mai mari, cam de optsprezece ani. Eu cred că orice mijloc care nu depăşeşte orice nivel de mitocănie sau de proastă creştere este de folosit cînd vrei să atragi spre istorie, spre literatură pe tineri. Deci nu văd care e problema dacă Decebal sau Andreea Esca aveau buze senzuale sau se spunea chestia asta.

Din documentare, reporterul a tras concluzia că Nicolae Manolescu, în calitatea sa de om de cultură, va blama politica manualelor alternative; premisele reporterului s-au fundamentat pe imaginea de om de şcoală veche pe care o are cel intervievat. Însă, după ce a adresat întrebarea de mai sus celui menţionat, a avut surpriza să constate că, în acel punct, imaginea despre intervievat nu concordă cu

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

ceea ce gîndeşte Nicolae Manolescu. Astfel de situaţii se întîlnesc frecvent în cazul interviurilor, atunci cînd reporterul nu are cum să fie sigur de reacţia interlocutorului, ci doar să facă presupuneri asupra poziţionării personajului în raport cu o anumită temă de discuţie.

Un alt aspect extrem de important în dinamica interviului îl reprezintă mărcile comuniunii fatice, prin intermediul cărora fiecare participant poate, la un moment dat, să arate co-locutorului său că îi acordă atenţia cuvenită sau să îi testeze atenţia. Aceste procedee, distincte în transcrierea conversaţiei, sînt, de cele mai multe ori, mărci ale redundanţei:

REPORTER: Ca să facem o paranteză, în toate campaniile electorale americane,problema învăţămîntului este ridicată la rang de problemă naţională…

CRISTOFOR SIMIONESCU: Eu vă spun foarte clar! Ţara pe care o luăm drept model şi sistemul pe care îl luăm ca reper sînt cele din Statele Unite. Deci ţara cea mai puternic industrializată e ţara cea mai bogată. (interviu realizat de subsemnatul cu academicianul Cristofor Simionescu).

În exemplul de mai sus, intervievatul este cel care foloseşte o marcă a comuniunii fatice: „Eu vă spun foarte clar!" Prin adresarea directă, el îi arată atenţia solicitată intervievatorului. Există, însă, şi situaţia inversă, în care reporterul, ca emiţător, se foloseşte de procedee similiare (iar repondentul se foloseşte, imediat, de aceeaşi tehnică pentru a-i arăta că sînt „pe aceeaşi lungime de undă"):

REPORTER: Ca pe un conducător din mass-media actuale, ***vreau să vă întreb****: cît de bine funcţionează în presa de azi sintagma „etajul şi şantajul"?*

CORNEL NISTORESCU.: Păi, ***da' ştii foarte bine că*** *„Evenimentul zilei" a declanşat o campanie, despre presiunea publicităţii care se exercită asupra companiilor multinaţionale, adică a firmelor cu bani pentru publicitate. E o tehnică! Şi noi am declanşat această campanie exact pentru a face o delimitare între presa credibilă,presa responsabilă, verticală şi independentă, şi presa practicată numai pentru şantaj, numai pentru bani.*

În interviul cu gazetarul Cornel Nistorescu, reporterul foloseşte un element de redundanţă („vreau să vă întreb"), iar intervievatul, sintagma „da' ştii foarte bine că". Ambele au rolul de a întreţine atenţia reciprocă a participanţilor la conversaţie.

II. Conflict şi negociere. O perspectivă integrativă

II.1 Schimburile interacţionale de bază. Studii de caz

Interacţiunea nu este singura marcă a interviului de presă. Conflictul şi negocierea sînt adesea întîlnite în acest tip de conversaţie, în care locutorii se află pe poziţii divergente. O metodă de analiză a conversaţiei a fost realizată de Willis Edmondson (1981), care disociază între aspectele social şi lingvistic ale comportamentului locutorului: intervievatul şi intervievatorul îşi transmit reciproc mesaje şi, în acelaşi timp, intră în raporturi interactive cu co-locutorii lor, „într-un proces dinamic de negociere" (Edmondson 1981: 54). După acest specialist,

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

„structurile interacţionale se manifestă prin secvenţe de acte ilocuţionare" (Edmondson 1981: 81), elementele sale fiind organizate ierarhic. Unitatea de bază este actul interacţional, un ansamblu de acte realizate de un emiţător se constituie într-o mişcare, o secvenţă de mişcări realizate alternativ de participanţi reprezintă un schimb, mai multe schimburi realizează o fază, iar succesiunea de faze se constituie într-o confruntare.

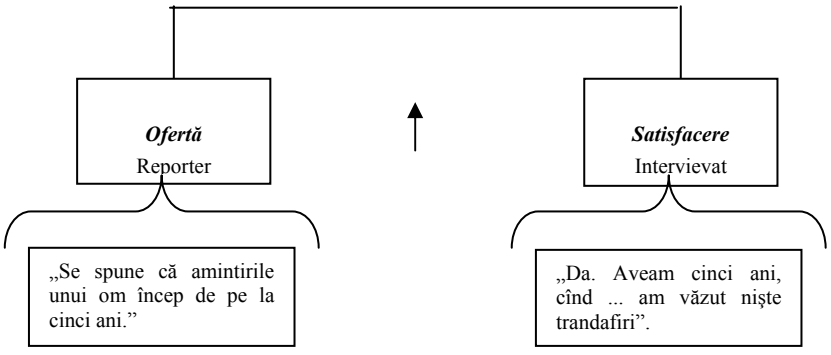
Edmondson identifică cinci categorii de mişcări interacţionale: *oferta* – mişcare prin care emiţătorul introduce tema în conversaţie, *satisfacerea* – prin această mişcare, este comunicată emiţătorului eficienţa intenţiei sale perlocuţionare, *respingerea* – care este o mişcare prin intremediul căreia co-locutorul vrea să-l determine pe partenerul său să-şi retragă oferta iniţială, *contracararea* – se amendează conţinutul mişcării precedente, scopul fiind acela de a-l determina pe co-locutor să revină parţial asupra celor enunţate şi, în fine, *reofertarea* – aceasta este mişcarea prin care iniţiatorul unui schimb propune o versiune modificată a primei sale oferte.

Mişcările interacţionale sînt părţile constituente ale schimbului. Cel mai simplu schimb posibil este cel în care emiţătorul face o ofertă, iar receptorul satisface mişcarea co-locutorului său. În cazul interviului de presă, situaţia este întîlnită, precum în exemplul:

REPORTER: De altfel, se spune că amintirile unui om încep de pe la cinci ani.

CONSTANTIN CIOPRAGA: Da. Aveam cinci ani cînd, în curtea unei case vecină cu casa Sadovenilor, am văzut nişte trandafiri. Am văzut această minune care este trandafirul înflorit, şi mi-au rămas toate senzaţiile întipărite, încît pentru mine trandafirul rămîne legat pentru totdeauna cu acea casă, după cum ideea de distanţă tot acolo s-a format: în clasa a doua primară, la opt-nouă ani, învăţătoarea ne-a scos pe treptele din dărătul şcolii, pe fostul teritoriu al lui Iordache Cantacuzino, şi ne-a arătat dealurile dinspre Ruginoasa.

În interviul realizat cu Constantin Ciopraga, reporterul face o ofertă partenerului său de conversaţie: să povestească despre aminitirile sale din copilărie, de la vîrsta de cinci ani, iar intervievatul satisface oferta reporterului.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

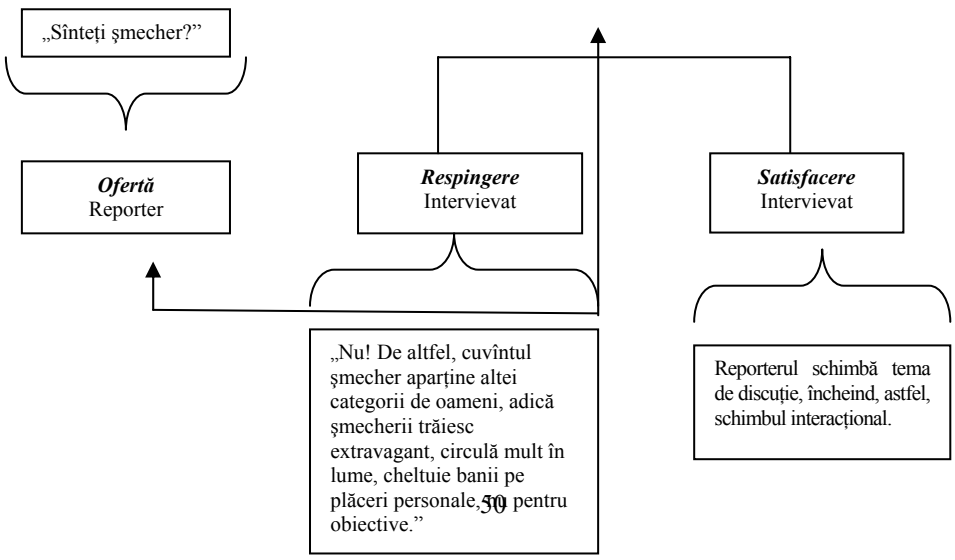
Asemenea situaţii nu sînt însă întîlnite foarte des în cazul interviurilor din presă, pentru că, de cele mai multe ori, repondentul vrea să ascundă o serie de informaţii şi doreşte să contracareze mişcările reporterului. Una dintre situaţiile conflictuale este aceea în care oferta reporterului produce o mişcare de respingere din partea intervievatului, iar reporterul nu mai revine asupra întrebării – producînd, astfel, o mişcare de satisfacere celei a intervievatului. Un exemplu ni-l oferă o succesiune întrebare-răspuns din interviul realizat de subsemnatul cu Dumitru Sechelariu:

REPORTER: Sînteţi şmecher?

DUMITRU SECHELARIU: Nu! De altfel, cuvîntul şmecher aparţine altei categorii de oameni,adică şmecherii trăiesc extravagant, circulă mult în lume, cheltuie banii pe plăceri personale, nu pentru obiective. Sînt un tip abil, cu inteligenţă nativă, care a crescut treptat, treptat, de la chestiunea de autodidact, deci de la un tip care a încercat să înveţe ceea ce n-a făcut în şcoală, o parte din lucrurile care sînt necesare şi vitale astăzi âpe poziţia politică şi administrativă. Am avut multe lacune, multe lipsuri, pe care am încercat să le acopăr.

În acest caz, oferta reporterului se loveşte de respingerea interlocutorului. Dumitru Sechelariu nu se consideră „şmecher" şi contracarează, astfel, întrebarea intervievatorului. Faptul că reporterul nu revine asupra întrebării iniţiale constituie, de asemenea, un răspuns, o satisfacere a mişcării de respingere din partea celuilalt.

Trebuie notat, însă, că teoria lui Edmondson, aplicată în acest caz, al interviului de presă, necesită o observaţie importantă. Strict din punctul de vedere al conflictului, reporterul a satisfăcut mişcarea de respingere a intervievatului. Cu toate acestea, pentru auditoriul interviului, întrebarea reporterului a inclus o constatare deja acceptată de opinia publică: *Dumitru Sechelariu este un şmecher*. Altfel spus, răspunsul la întrebare nu îl plasează într-o poziţie de superioritate pe intervievat, ci, prin felul în care îşi formulează argumentaţia, accentuează tocmai imaginea de „şmecher", pe care o are în ochii celorlalţi. De aceea, tăcerea reporterului este explicabilă.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

Un schimb interacțional mai complicat este cel în care reporterul face o ofertă, intervievatul o respinge, însă reporterul respinge la rîndul său mişcarea co-locutorului. În acest caz, se poate ajunge ca intervievatul să satisfacă ultima ofertă de respingere a reporterului, ceea ce duce, automat, la retragerea primei sale mişcări de respingere. Totuşi, asemenea scheme conflictuale simple sînt foarte rar întîlnite în interviurile de presă, pentru că interlocutorul nu cedează uşor strategiei reporterului.

Ilustrativ este următorul exemplu, extras dintr-un interviu cu academicianul Cristofor Simionescu:

REPORTER: Eu v-aş întreba dacă nu cumva sărăcia este factorul principal al degradării sistemului educațional?

CRISTOFOR SIMIONESCU: Poate fi unul din factori, dar nu este principalul şi unicul. Aş vrea să vă spun că, atunci cînd se trimiteau acele aprecieri în legătură cu şcoala românească, România nu era mai bogată decît este actualmente. În general, nu putem vorbi de diferențe aşa de mari încît să se repercuteze în procesul de învățămînt chestiunea aceasta. Nu cred! Nu cred că degradarea sistemului este datorată în principal sărăciei.

REPORTER: Dar dacă nu este sărăcia, ce altceva zguduie „sănătatea" învățămîntului?

C.S.: Un sistem economic care să urgenteze îmbogățirea sau creşterea nivelului de viață a populației.

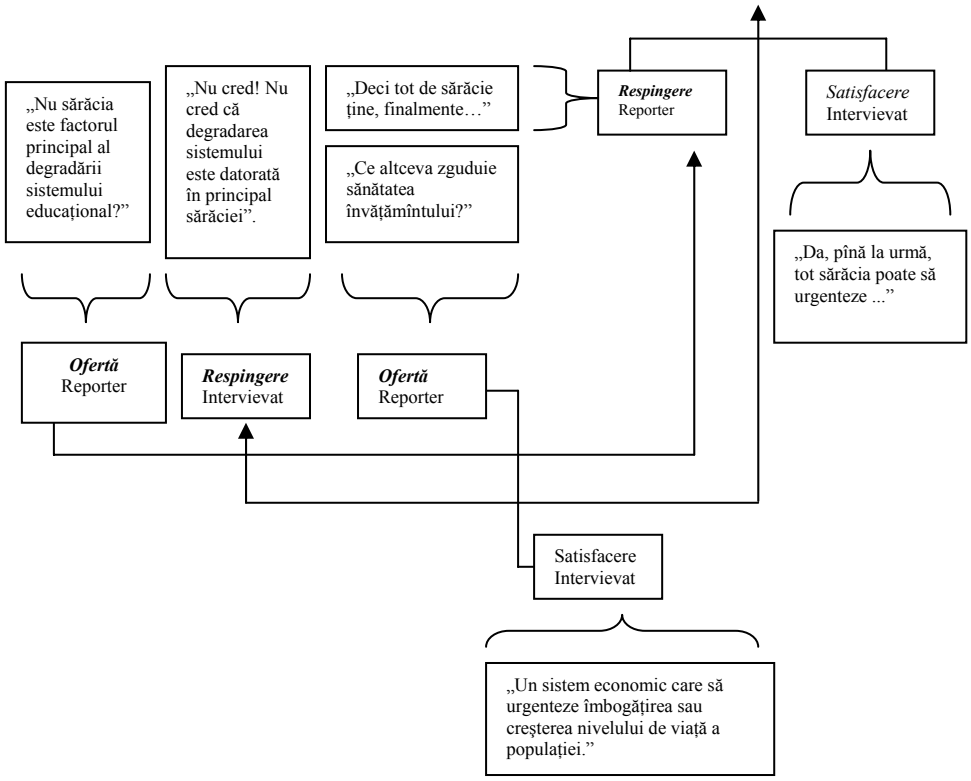
REPORTER: Deci tot de sărăcie ține, finalmente...

C.S.: Da, pînă la urmă, tot sărăcia poate să urgenteze sau să stopeze această degradare a educației.

În exemplul mai sus menționat, intervievatul respinge inițial oferta reporterului, formulată în întrebarea „Nu este sărăcia factorul principal al degradării învățămîntului". Reporterul apelează, însă, la o mişcare aparentă de satisfacere a respingerii co-locutorului, rugîndu-l pe acesta să enunțe varianta sa de răspuns, după care, folosindu-se de răspunsul oferit, reia oferta inițială, iar Cristofor Simionescu satisface mişcarea interacțională a inițiatorului.

Ca şi în cazul interviului cu Dumitru Sechelariu, reporterul încearcă (şi reuşeşte) să îşi mențină poziția, definitorie pentru interviu, de conducător al discuției, folosind tehnici prin intermediul cărora urmăreşte să nu se poziționeze pe o treaptă inferioară co-locutorului. De foarte multe ori, atunci cînd reporterul „scapă din mînă" interviul şi pe cel intervievat, coerența schimburilor, a fazelor şi, în final, a conversației au de suferit.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

Un tip de schimb frecvent întîlnit în interviuri este următorul: reporterul face o ofertă intervievatului; intervievatul inițiază o mişcare interacțională de contracarare a ofertei, iar reporterul răspunde prin intermediul unei mişcări de satisfacere; în final, schimbul se încheie cu o mişcare de reofertare a reporterului. Aceasta este situația întîlnită atunci cînd fie întrebarea reporterului nu este corect sau limpede formulată, iar intervievatul amendează acest lucru, fie atunci cînt repondentul are obiecții parțiale asupra mişcării interacționale a reporterului.

REPORTER: Vorbeați la un moment dat despre Vadim Tudor şi despre extrema dreaptă. Ați scris că ziarele româneşti au dat dovadă de unitate în momentul în care se profila victoria sa în alegerile din toamna lui 2000. Totuşi, pînă atunci, înaintea turului I, s-a putut remarca un fripturism fățiş al gazetelor, cu articole scrise la comandă… Nu începe presa să-şi piardă, astfel, credibilitatea?

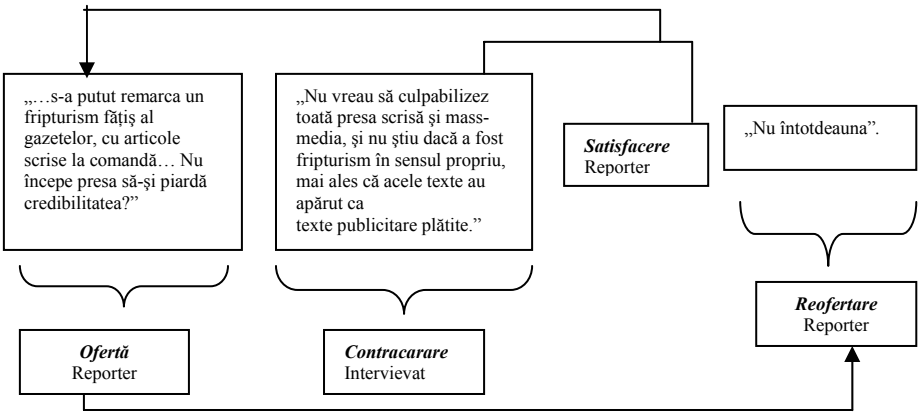
NICOLAE MANOLESCU: Nu vreau să culpabilizez toată presa scrisă şi mass-media, şi nu ştiu dacă a fost fripturism în sensul propriu, mai ales că acele texte au apărut ca texte publicitare plătite.

REPORTER: Nu întotdeauna.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

N.M.: E adevărat. Eu cred că presa a greşit altfel, lăsîndu-se cumva pătrunsă de spiritul „Florin Călinescu". El este cel care, cu emisiunea lui de la ProTV, a pus cumva pe acelaşi plan toate aceste lucruri, privind în deriziune atît fenomenul naţionalist cît şi pe toţi ceilalţi politicieni.

În pasajul de mai sus, extras dintr-un interviu al subsemnatului cu Nicolae Manolescu, schimbul se desfăşoară în felul următor: reporterul face o ofertă intervievatului, rugîndu-l să comenteze „fripturismul" presei scrise româneşti, prin apariţia în ziare a textelor publicitare mascate; intervievatul lansează o mişcare de contracarare, afirmînd că nu ştie dacă se poate vorbi de fripturism în sensul propriu, pentru că textele respective au fost plătite; reporterul lansează o mişcare de satisfacere, reofertînd cele iniţiale printr-o nuanţare a întrebării de început:: „nu întotdeauna", iar Nicolae Manolescu răspunde, în final, cu o mişcare de satisfacere la cea de reofertare din partea intervievatorului.

Am încercat să arătăm, în rîndurile de mai sus, care sînt principalele situaţii de negociere şi conflict, care apar pe parcursul unui interviu, precum şi procedeele prin care acestea se rezolvă. Astfel, putem desprinde concluzia că succesul unui interviu este determinat în mod direct de felul în care se soluţionează schimburile interacţionale. Acestea, la rîndul lor, sînt legate prin relaţii de subordonare sau de coordonare, după cum arată W. Edmondson, fiind elementele care alcătuiesc fazele conversaţionale. Putem identifica fazele interacţionale dintr-un interviu de presă prin faptul că acestea au, de regulă, o unitate tematică. Cu mijloacele jurnalistice, acest lucru este, în multe dintre situaţii, relevat prin utilizarea procedeelor grafice numite intertitluri: un interviu de presă scrisă de dimensiuni mari (de la o pagină în sus) va avea, de obicei, delimitate temele abordate în text cu ajutorul intertitlurilor. Utilizarea acestor elemente grafice, alături de altele din aceeaşi categorie (titlul, subtitlul, chapeaul, legenda foto) face legătura, la nivel comunicaţional, între rezultatele comunicării interpersonale (interviul propriu-zis)

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

şi comunicarea de masă: elemente de redundanţă, intertitlurile asigură „pregătirea pentru temă" a publicului şi stabilesc, totodată, ordonarea vizuală a lecturii.

II.2 Schimburi preliminare şi schimburi inserate. Fazele conversaţiei

Schimburile interacţionale, exemplificate în subcapitolul precedent, pot subordona schimburi preliminare. Acestea au rolul de a testa poziţia celui intervievat; practic, reporterul verifică „disponibilitatea" co-locutorului cu privire la tema abordată. În interviurile finite, apărute în presă, ele sînt rar transcrise, însă, în forma iniţială, de pe reportofon, se păstrează abordări de genul „pentru început, aş dori să vă întreb despre...". În tehnica realizării interviurilor de presă scrisă se folosesc, de multe ori, şi întrebările „de încălzire", care nu au chiar nici o legătură cu tema propriu-zisă, dar care îi pot crea interlocutorului confortul necesar demarării conversaţiei. Acestea sînt considerate strategii de optimizare a comunicării.

Schimburile preliminare sînt cele care, într-un schimb interacţional, introduc schimburile de bază. Ele pot avea şi rolul de „adormire" a vigilenţei interlocutorului, dacă acesta este recunoscut ca un temperament coleric, greu abordabil cu privire la anumite teme. Schimburile preliminare sînt, în fapt, strategii de tip anticipativ utilizate de reporter. Într-un interviu deja menţionat, cu Dumitru Sechelariu, prima întrebare a reporterului este: „Domnule primar, v-aş ruga, pentru început, să ne spuneţi care au fost primele cuvinte pe care le-aţi pronunţat cînd aţi păşit în viaţă?" Sechelariu nu se aştepta ca aceasta să fie prima întrebare din interviu, pentru că majoritatea conversaţiilor avute cu reporterii porneau de la scandalurile în care acesta fusese implicat. Prin adresarea acestei întrebări, intervievatul a fost prins „pe picior greşit", renunţînd la atitudinea ostilă de la începutul interviului. Evident, aceste tehnici nu se văd niciodată în textul final, în „bunul de tipar", dar, fără acestea, multe interviuri nu s-ar mai realiza.

O categorie aparte de schimburi interacţionale, care nu sînt întotdeauna întîlnite în interviuri, sînt cele inserate: practic, schimburile inserate apar după momentul lansării temei de către reporter, cînd intervievatul cere lămuriri despre ceea ce el trebuie să răspundă, ca în exemplul următor (dintr-un interviu cu umoristul Toni Grecu):

REPORTER: Am dori să vă provocăm la o discuţie despre omul Toni Grecu din vremuri de demult apuse...

TONI GRECU: 1907?

REPORTER: Noi am fi vrut de la 1959, dar nu ne deranjează să începem de la 1907…

T.G.: Eu mare lucru despre anul 1907 nu ştiu şi nici nu sînt prea legat sufleteşte de această dată. Atîta doar că am citit „Desculţ" de Zaharia Stancu şi ştiu nişte versuri inspirate din acea perioadă tristă a ţării române: „Mi-s grei bocancii amîndoi/ Că-s plini de… ceva şi noroi", da' nu mai ţin minte de ce-s plini… Oricum, versurile sînt tot de Zaharia Stancu şi mi-au rămas în cap de la

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

un montaj literar-muzical-artistic-patriotic pe care l-am făcut în armată… Şi am realizat împreună cu vreo patru-cinci colegi de-ai mei un astfel de colaj de versuri din clasicii români, pe teme diverse.

Schimburile care constituie o fază interacțională pot fi coordonate prin înlănțuire sau prin reciprocitate, în condițiile în care informațiile fac parte din aceeaşi temă. Să luăm exemplul următor, extras din interviul cu Dumitru Sechelariu:

REPORTER: **Sînteți dus la biserică?**

*DUMITRU SECHELARIU: **Dacă sînt dus la Biserică? Da!** Am un crez foarte mare. Cred că Dumnezeu este peste tot. Sînt pentru biserici, ca dovadă că în Bacău sînt cele mai multe din țară, iar multe îmi poartă şi numele. Se ridică acum cea mai mare catedrală din România. Eu sînt un urmaş al lui Ştefan cel Mare!*

*REPORTER**: Iar Moldova este moşia dumneavoastră?***

*D.S.: N-am spus niciodată asta, eu i-am transmis lui Băsescu odată, cînd mi-a acuzat amilia de corupție, **că Moldova e a mea**. Era un mesaj de la Ştefan cel Mare. Chestia cu moşia e o speculație a presei.*

*REPORTER**: Ce vreți să faceți după ce vă veți retrage?***

*D.S.: **Eu n-am să mă retrag niciodată.** Puterea cîştigată nu se mai dă în veci. Doar copiilor mei. Un conducător desăvîrşit trebuie să le ştie pe toate.*

Aici, succesiunile ofertă-satisfacere sînt înlănțuite una de cealaltă, fiecare din locutori reluînd practic întrebările în ecou: „Sînteți dus la Biserică" – „Dacă sînt dus la Biserică? Da!", „Iar Moldova este moşia dumneavoastră" – „Moldova e a mea", „Ce veți face după ce vă veți retrage?" – „Eu n-am să mă retrag niciodată".

Ansamblul fazelor interacționale dintr-un interviu constituie confruntarea propriu-zisă, la al cărei succes contribuie toate elementele pe care am încercat să le exemplific în această lucrare.

III. Concluzii

Lucrarea de față se doreşte a fi un punct de plecare într-o cercetare mai complexă asupra dinamicii interviului, asupra rolurilor reporterului şi personajului, cît şi asupra „jocului" în care cei doi actori sînt prinşi. Consider că perspectiva integrativă prin intermediul căreia am încercat să explic şi să exemplific mecanismele care întrețin comunicarea dintre locutori oferă numeroase explicații pentru succesul sau insuccesul realizării acestui gen publicistic.

O concluzie importantă care se desprinde din analiza sus-menționată este aceea că nu există tehnici prestabilite, nu există o „rețetă" a succesului care să poată fi utilizată de reporter pentru a reuşi să-şi domine interlocutorul şi pentru a obține de la acesta răspunsurile dorite. În definitiv, „interviul este unul dintre cele mai bune exemple, într-o lume tehnologizată, de recurs la mijloacele limbajului, adică la actul de vorbire" (Sauvé 2000: 14). Din acest motiv, nu există rețete tipizate, strategii universal-valabile, pentru că, în conversație şi, cu precădere în interviu, primordială este creativitatea actorilor săi.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

Ceea ce nu explică metoda de analiză folosită este felul în care locutorul îşi adaptează discursul în funcţie de context. Din acest motiv, voi încerca, într-o viitoare lucrare, să încerc explicarea „adaptabilităţii" partenerilor în conversaţie, prin prisma presupoziţiilor pragmatice şi a principiului politeţii.

Bibliografie

Austin, John, *Quand dire, c'est faire*, Ed. Hermann, Paris, 1969.

Bălănescu, Olga, *Texte şi pre-texte. Introducere în pragmatică*, Ariadna '98, Bucureşti, 2001.

Cernicova, Mariana, *Interviul, un dialog specializat*, Augusta, Timişoara, 1997.

Chiru, Elena, *Comunicarea interpersonală*, Tritonic, Bucureşti, 2004.

Coman, Mihai, *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, Editura Polirom, Iaşi, 1997.

Cuilenburg, J.J. van/ Scholten, O./ Noomen, G.W., *Ştiinţa comunicării*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998.

De Fleur, Melvin L./ Ball-Rockeach, Sandra, *Teorii ale comunicării de masă*, Editura Polirom, Iaşi, 1999.

Edmondson, Willis, *Spoken Discourse. A Model for Analysis*, Ed. Longman, Londra, New York, 1981.

Eemeren, Frans H. van/ Grootendorst, Rob/ Blair, Anthony J./ Willard, Charles, *Types of Dialogue, Dialectial Shifts and Fallacies*, Argumentation Illuminated, Amsterdam, 1992.

Fiske, John, *Introducere în ştiinţele comunicării*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.

Grice, H.P., *Logic and conversation*, în "Syntacs and Semantics 9: Pragmatics", Academic Press, New York, 1975.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Conversaţia. Structuri şi strategii*, Editura All, Bucureşti, 1999.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Editura All, Bucureşti, 2003.

Kerbrat–Orecchioni, Catherine, *Les interactions verbales*, Tomes I, II, III, Armand Colin, Paris, 1990-1992.

Langlois, Jacques Larue, *Manuel de journalisme radio-télé*, Ed. Saint-Martin, Montreal, 1989.

Larson, Charles U., *Persuasiunea. Receptare şi responsabilitate*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.

Levinson, S. C., *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1983.

Lohisse, Jean, *Comunicarea. De la transmiterea mecanică la interacţiune*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.

Moeschler, Jacques, *Argumentation et conversation. Eléments pour une analyse pragmatique du discours*, Hatier-Crédif, Paris, 1985.

Moeschler, Jacques/ Auchlin, Antoine, *Introduction à la linguistique contemporaine*, Armand Collin, Paris, 1997.

Morris, Charles, *Science, language and behaviour*, Ed. Prentice Hall, New York,1966.

Paillart, Isabelle (coord.), *Spaţiul public şi comunicarea*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.

Pânişoară, Ion-Ovidiu, *Comunicarea eficientă, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită*, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

Peirce, Charles, *Collected papers,* Cambridge University Press, Cambridge, 1958.

Saussure, Ferdinand de, *Scrieri de lingvistică generală*, traducere de Luminiţa Botoşineanu, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)

Sauvé, Claude, *Faire dire. L'interview à la radio-television*, Presses de l'Université de Montreal, Montreal, 2000.
Searle, John R., *Les actes de langage: essai de philosophie du langage*, Ed. Hermann, Paris, 1972.
Sebeock, Thomas A., *Semnele: o introducere în semiotică*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2002.
Şerbănescu, Andra, *Întrebarea. Teorie şi practică*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.
Walton, Douglas, *Dialectical Relevance in Persuasion Dialogue*, în *Informal Logic*, vol. 19, no. 2 & 3, 1999.
Walton, Douglas, *Commitment, Types of Dialogue and Fallacies*, în *Informal Logic*, vol 14, Spring & Fall, 1993.
Walton, Douglas, *Profiles of Dialogue for Evaluating Arguments from Ignorance*, Argumenation, vol. 13, Amsterdam, 1999.
Walton, Douglas, *The Place of Dialogue Thenory in Logic*, Computer Science and Communication Studies, Synthese, Amsterdam, 2000.

BDD-A1691 © 2006 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 01:55:47 UTC)